

Budsjett-innst. S. nr. 8 Tillegg nr. 1

(2002-2003)

Tillegg til budsjettinnstilling nr. 8 til Stortinget fra næringskomiteen

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 8 (2002-2003) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2002-2003)

Innstilling fra næringskomiteen om ny organisering av matforvaltningen m.m., og om omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet mv.

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn og formål med omorganisering av matforvaltningen

Under behandlingen av St.prp. nr. 63 (2001-2002) la Stortinget i Innst. S nr. 255 til grunn at Regjeringen skal fremme sak for Stortinget om ett, felles mattilsyn for sjømat og landbasert matproduksjon på egnet måte. Regjeringen vil med foreliggende proposisjon gjøre rede for sin oppfølging av Stortingets forutsetninger om ett mattilsyn og de konsekvenser som følger av dette. Regjeringen vil slå sammen Statens dyrehelsetilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn og Statens landbrukstilsyn til én organisasjon - Mattilsynet. Samtidig skal de kommunale tilsynsfunksjonene i de kommunale og interkommunale næringsmiddeltilsynene statliggjøres og bli en integrert del av Mattilsynet. Det tilsyn med sjømat som i dag utføres av Fiskeridirektoratet, skal overføres til Mattilsynet. Med dette etableres et organ som tar opp i seg de samlede tilsynsoppgaver langs hele matkjeden både på land og i sjø.

Opprettelsen av Mattilsynet og endringer som for øvrig må gjennomføres i matforvaltningen, vil innebære betydelige omstillinger både hva angår tilsynets personell og organisasjon, lokalisering av de ulike tilsynsenheter og til dels også tilsynets materielle innhold. Regjeringen gjør i proposisjonen rede for utfordringene knyttet til det forestående omstillingsarbeidet, og legger fram forslag til bevilgning for 2003. Under henvisning til Stortingets uttrykte ønske om å holde tempoet i prosessen, la Landbruksdepartementet etter samråd med Helsedepartementet og Fiskeridepar-

tementet fram forslag til en kongelig resolusjon om enkelte organisatoriske forhold vedrørende det nye Mattilsynet. På denne bakgrunn fastsatte Kongen i statsråd 16. august 2002 regioninndelingen for Mattilsynet.

Regjeringens intensjon med reformen er å skape en framtidsrettet og effektiv forvaltning som er i stand til å møte de nye utfordringene på matområdet. Hovedformålet er å sikre fortsatt god mattrygghet for norske forbrukere. Den viktigste tilnærmingen er å legge økt vekt på helkjedeperspektivet og etablere en helhetlig forvaltning fra jord/fjord til bord. En matforvaltning som bidrar til å fremme redelig frambud og kvalitet på matvarer og som er profesjonell og forutsigbar, vil bidra til økt verdiskapning og bedret konkurransevne for norsk mat. Reformen vil også bidra til å skape et bedre og mer kostnadseffektivt mattilsyn, og er således et viktig bidrag til det omfattende arbeidet som pågår med å modernisere, forenkle og effektivisere offentlig sektor.

Så vel regelverk som organisering av tilsynet fra departementsnivå og nedover er i dag fragmentert. Fire lover med tilhørende forskriftsverk regulerer sluttproduktene. I tillegg kommer åtte lover med tilhørende forskriftsverk som regulerer primærproduksjonen og innsatsvareområdet. Ansvaret for tilsyn med mat, unntatt sjømat til eksport, er delt mellom Statens næringsmiddeltilsyn og kommunene. Fiskeridirektoratet har ansvaret for tilsynet med landing av fisk og tilsyn med sjømat til eksport. Ansvaret for det øvrige tilsynet tilhører Statens landbrukstilsyn, som i hovedsak fører tilsyn med innsatsvareområdet, og Statens dyrehelsetilsyn, som i hovedsak fører tilsyn med dyrehelse og dyrevern hos både ville og domestiserte dyr.

Mangelen på helhetlig styring gjør systemet sårbart med hensyn til å kunne håndtere alvorlige uønskede hendelser hvor det kreves innsats på et bredere felt langs matkjeden. Det samme vil være tilfellet når det gjelder å innhente informasjon som grunnlag for en samlet dokumentasjon av ulike produkter. Videre er

mulighetene for å gjøre tilsynet mer risikobasert, det vil si å kanalisere flest tilsynsressurser til de områder i matvareproduksjonen hvor uønskede hendelser har de største konsekvensene for folkehelse eller for andre vitale samfunnsmessige interesser, betydelig mer begrenset enn ønskelig.

1.2 De enkelte elementer i reformen

Ny matlov

Arbeidet med ny matlov ledes av Helsedepartementet og hadde opprinnelig som hovedmandat å utarbeide en ny lov som tar opp i seg de fem særlovene omtalt i NOU 1996:10, EUs nye "Food Law", samt gi en ramme for eventuelle fremtidige endringer som følge av EØS-avtalen. Regjeringen legger nå til grunn at det skal utarbeides en ny matlov som vil få et utvidet virkeområde i forhold til det som opprinnelig ble forutsatt. Det tas sikte på å lage en samlet lov om matproduksjon og kontroll av mat basert på et helkjedeperspektiv. I tillegg til de fem særlovene nevnt i NOU 1996:10, vil det være aktuelt å innlemme sentrale reguleringer av primærproduksjon og innsatsvareområdet i den nye matloven. Det er også aktuelt å vurdere om dyrevernloven og plantehelseloven skal inkluderes. Det ses på som viktig at den nye matloven er på plass når det nye Mattilsynet trer i funksjon 1. januar 2004.

Restrukturering av departementsansvar

Regjeringen har i kgl.res. av 16. august 2002 lagt til grunn at Fiskeridepartementet, Helsedepartementet og Landbruksdepartementet skal ha delt ansvar når det gjelder faglig instruksjonsmyndighet overfor Mattilsynet. Det administrative ansvaret for tilsynet legges til Landbruksdepartementet.

Det konstitusjonelle ansvaret skal deles mellom departementene etter et vertikalt prinsipp der grensesnittene går langs de ulike ledd i matkjeden og ikke etter hvilke hensyn som skal ivaretas. Hver minister blir konstitusjonelt ansvarlig for sin delegerede del av loven som regulerer en avgrenset del av produksjonen. Dette medfører at fiskeriministeren og landbruksministeren vil ha konstitusjonelt ansvar og forskriftskompetanse på tidlige trinn i kjeden, også når det gjelder å ivareta folkehelse og forbrukerhensyn. Helseministeren vil ha det konstitusjonelle ansvaret for produksjon i de senere ledd og ved frambud av næringsmidler. En nærmere konkretisering av prinsipper for ansvarsdelingen på dette området vil bli presentert for Stortinget som en del av lovproposisjonen om ny matlov.

Fordelingen av ansvar for regelverksutvikling og tilsyn på fiskesykdomsområdet har vært gjenstand for betydelig diskusjon. Tilsynet med sykdommer og dyrevern hos sjøpattedyr og andre akvatiske organismer hører nå naturlig hjemme som en integrert del av det nye Mattilsynets oppgavespekter. Konstitusjonelt ansvar og dermed ansvar for nærmere utforming av forskrifter for sykdommer, mattrygghet, matkvalitet og dyrevern knyttet til villlevende og domestiserte akvatiske organismer inklusive sjøpattedyr er det Regjeringens oppfatning at dette, i tråd med prinsippet om et

vertikalt grensesnitt langs ulike ledd i matkjeden, bør legges til Fiskeridepartementet.

Organisering av det nye mattilsynet

Gjennom kgl.res. av 16. august 2002 fastsatte Regjeringen regioninndelingen for Mattilsynet. Her går det fram at tilsynets hovedkontor bør lokaliseres i tilknytning til veterinærvitenskapelige institusjoner og helsefaglige miljøer i Oslo, og at det nye mattilsynet skal inndeles i følgende regioner og med følgende lokalisering for regionkontorene:

- Troms og Finnmark: Kautokeino
- Nordland: Sortland
- Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal: Steinkjer
- Sogn og Fjordane og Hordaland: Bergen
- Rogaland, Vest-Agder og Aust-Agder: Sandnes
- Telemark, Vestfold og Buskerud: Bø i Telemark
- Hedmark og Oppland: Ringsaker
- Oslo, Akershus og Østfold: Ås

Inndelingen av de lokale enhetene og lokalisering av lokalkontorene er en oppgave som bør løses innenfor det nye tilsynet. Den konkrete lokaliseringen tar en således ikke sikte på å legge fram for Stortinget. Det vises videre til at en i St.prp. nr. 63 (2001-2002) har anslått at antallet lokale enheter vil bli i størrelsesorden 50-65, og at disse bør ha en minimumsbemanning på 10-12 personer for å være i stand til å løse sine oppgaver.

Organisering av tilsynets støttefunksjoner

Det skal etableres en ny vitenskapskomité for å betjene matforvaltningens behov for vitenskapelig baserte risikovurderinger. Vitenskapskomiteen skal organiseres uavhengig av Mattilsynet og være administrativt underlagt Helsedepartementet. Komiteen skal organiseres som en hovedkomité med 8 spesialiserte undergrupper og få eget sekretariat. Formålet med å opprette en vitenskapskomité er å sikre uavhengige vitenskapelige vurderinger for Mattilsynet. Risikoanalysen forutsetter et nært samarbeid mellom de som skal vurdere og de som skal håndtere risiko. Helsedepartementet skal oppnevne vitenskapskomiteens leder og medlemmer. Plassering av vitenskapskomiteens sekretariat avgjøres senere.

Framtidig organisering av laboratorietjenestene

I St.prp. nr. 63 (2001-2002) ble det lagt til grunn at de framtidige laboratorietjenestene for Mattilsynet skulle organiseres uavhengig av tilsynet. Det ble her også redegjort for hvilke prinsipper for statlig ansvar som bør legges til grunn. I Innst. S. nr. 255 (2001-2002) sa Stortingets flertall seg enig i disse vurderingene. Departementet er nå i ferd med å gjennomføre nærmere utredninger på dette punktet. Konklusjonene forventes å foreligge i november/desember 2002, og vil sammen med en foreløpig vurdering fra de tre matdepartementenes side bli lagt ut på høring rundt årsskiftet

2002/2003. Saken vil bli lagt fram for Stortinget våren 2003.

1.3 Grensesnitt mot annen offentlig virksomhet ***Grensesnitt mot Fiskeridirektoratet***

Regjeringen oppretter nå ett samlet tilsyn med produksjon av mat både i vann og på land. Dette vil innebære at tilsynsoppgaver på sjømatområdet som i dag utføres av Fiskeridirektoratet, blir overført til Mattilsynet. Personellet i Fiskeridirektoratet som utfører disse oppgavene, er i dag også tillagt andre oppgaver. Når tilsynsoppgavene på området mattrygghet og matkvalitet skal overføres til Mattilsynet og deler av Fiskeridirektoratets tilsynspersonell skal følge disse oppgavene, foreligger en risiko for at Fiskeridirektoratets øvrige tilsynsoppgaver, og da først og fremst ressurskontrollen, kan bli skadelidende. Ut fra en samlet vurdering går Regjeringen inn for en rendyrking av tilsyns- og kontrolloppgavene for de respektive tilsynene. For å sikre en mest mulig effektiv utnyttelse av statlig personell mener Regjeringen at Mattilsynet, i alle fall i en overgangsperiode, bør kunne kjøpe tilsynstjenester fra Fiskeridirektoratet og at det gis opplæring fra Fiskeridirektoratet inntil Mattilsynet får bygget opp nødvendig kompetanse på sjømatområdet.

Grensesnitt mot kommunenes miljørettede helsevern

Kommunenes oppgaver innen næringsmiddeltilsyn overføres til det nye statlige mattilsynet, noe som gjør forholdene usikre for de kommunene som har valgt å legge miljørettet helsevernoppgaver til sitt KNT. Helsedepartementet vil vurdere arbeidsgruppens anbefalinger om organisering av miljørettet helsevern i en melding til Stortinget om folkehelsearbeidet som forventes forelagt Stortinget i nærmeste fremtid.

Drikkevannsforvaltningen

Regjeringen ønsker å opprettholde en godkjenningsordning for drikkevann. Regjeringen mener at godkjenningsordningen skal gjøres statlig og at Mattilsynet skal stå for godkjenningen. Vann er vårt viktigste næringsmiddel, og det er derfor viktig at vann godkjenning av samme organ som forestår den øvrige godkjenningen av matvarer. Godkjenningen skal i utgangspunktet foretas av Mattilsynets lokale enheter.

1.4 Økonomiske forhold vedrørende overføring av ansvar fra kommunene til staten

Hovedelementene i det økonomiske oppgjøret mellom staten og kommunene vil være overføring av personell og eiendeler som kan henføres til oppgavene som blir overført fra kommunene til staten, samt utgifter til drift. Departementet vil anvende reglene for virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljølovens § 73 for overføring av personell. Staten skal ha rett og plikt til å overta de formuesposisjoner som er anskaffet for å løse de oppgaver som staten skal overta, og tilhørende forpliktelser. For bygninger og lokaler bør det imidlertid gjøres konkrete vurderinger slik at disse bare tas over hvor dette anses hensiktsmessig for den enkelte kom-

mune og staten. Det legges ikke opp til at det skal gis vederlag for de formuesposisjoner som overføres.

Kommunene vil få redusert sine utgifter som følge av at staten overtar oppgaver fra kommunene. Det gjennomføres derfor et trekk i kommunenes rammetilskudd innenfor inntektssystemet, og det samlede uttrekket beregnes med basis i kommunenes faktiske utgifter til næringsmiddeltilsyn.

Reformen innebærer at kommunene for framtiden må finne andre organisatoriske løsninger for de deler av virksomheten i KNT som fortsatt skal være et kommunalt ansvar. Omorganiseringen vil i en overgangsfase kunne bidra til å svekke kompetansemiljøer i kommunene og redusere effektiviteten i kommunenes oppgaveløsning. Dette gjelder først og fremst forhold vedrørende organiseringen av laboratorievirksomheten til kommunenes videre arbeid innen miljørettet helsevern.

1.5 Administrative og økonomiske konsekvenser

De viktigste konsekvensene er knyttet til etablering og avvikling av statlige og kommunale virksomheter, forenkling og modernisering av lovverket langs hele markjeden og endringer i ansvarsfordelingen mellom departementene.

I pkt. 8.2 i proposisjonen redegjøres det for de økonomiske konsekvensene av reformen. Omorganiseringen av matforvaltningen vil innebære en vesentlig effektivisering, modernisering og forenkling av matforvaltningen gjennom omfattende endringer av lovverk og forvaltning. Regjeringen legger til grunn at reformen samlet sett skal gi en effektiviseringsgevinst på minimum 10 pst. Hovedtyngden av potensialet bør kunne tas ut i løpet av 2006. Omstillingsarbeidet vil være omfattende og krevende og pågå over flere år, og inkludere etablering av Mattilsynet, avvikling av nåværende tilsynsvirksomheter, flytting og samlokalisering, kjøp av utstyr, samordning av systemer og rutiner samt personalpolitiske og organisatoriske tiltak. En interimsorganisasjon vil lede arbeidet med å etablere det nye mattilsynet i nært samarbeid med nåværende tilsyn og andre berørte parter. Det tas sikte på at den framtidige lederen for Mattilsynet vil være på plass ved årsskiftet og lede interimsorganisasjonens arbeid. For å sikre nødvendig framdrift er det lagt opp til at regiondirektørene skal være på plass seinvinteren/våren 2003, i første omgang som del av interimsorganisasjonen. Dette er en viktig forutsetning for at det i andre halvår av 2003 kan etableres og gjennomføres hensiktsmessige prosesser når det gjelder spørsmål vedrørende organisering, lokalisering og bemanning av Mattilsynet.

1.6 Organiseringen av det nye mattilsynet

Det er Regjeringens oppfatning at prinsippet om et slankt hovedkontor fortsatt skal stå ved lag og at den framtidige bemanningen, med en viss justering som følge av at det nå skal opprettes ett tilsyn for all matproduksjon, bør ligge på det nivå som ble beskrevet i St.prp. nr. 63 (2001-2002), anslagsvis (100-120 personer).

Det lokale leddet vil utgjøre grunnpilaren i tilsynets utøvende virksomhet. De fleste forvaltningsmessige avgjørelser som fattes i første instans innenfor Mattilsynet blir tatt av de lokale enhetene. Lokalkontorene skal videre være selvstendige administrative enheter med budsjett- og resultatansvar.

De regionale enhetene skal ha en bemanning som betinger at det lokale apparatet kan ytes nødvendig faglig, forvaltningsmessig og administrativ støtte. Regionkontorene skal tillegges det samlede resultats- og driftsansvar for virksomheten i sin region og skal som en hovedregel være klageinstans for de førsteinstans forvaltningsvedtak som fattes av de lokale enhetene. Det kan være aktuelt med spesialisering av regionkontorene.

Høringsinstansenes syn - organisatorisk struktur

Et overveiende flertall av høringsinstansene er opptatt av at de lokale enhetene må bli så sterke og handlingsdyktige som mulig. Etablering av for mange og tunge regionale enheter vil kunne legge beslag på en uforholdsmessig stor del av ressursene. Herved svekkes det lokale, utøvende tilsynet. Et flertall er likevel enig i at en tredelt løsning i tråd med det som er skissert i St.prp. nr. 63 (2001-2002) vil være den mest hensiktsmessige organisatoriske løsningen for Mattilsynet. Flere ønsker imidlertid et noe større antall lokale enheter enn det som Regjeringen har lagt til grunn. 80-90 enheter er det tallet som hyppigst nevnes.

Den sentrale enheten bør være sterk og i stand til å håndtere ledelsesoppgavene på en tilfredsstillende måte, og internasjonal aktivitet må skje med basis i hovedkontoret. Med utgangspunkt i dette stilles det spørsmålsteget ved om foreslått bemanningsramme vil være tilstrekkelig til å sikre nødvendig slagkraft.

Det er sprik i synet på spørsmålet om å legge nasjonale oppgaver til de regionale enhetene. Størst oppmerksomhet vies imidlertid plasseringen av regionkontorene. Det er et gjennomgående syn at det synes å være lite samsvar mellom hensynet til å bevare de gode fagmiljøene som i dag finnes innenfor matforvaltningen og resultatet av de valg som Regjeringen har foretatt. Dette gjelder særlig valget av Kautokeino, men også Sortland og Steinkjer trekkes av flere fram som løsninger som er vanskelig å akseptere.

Særlig de kommunale og interkommunale næringsmiddeltilsynene gir uttrykk for et ønske om å beholde laboratoriene innenfor Mattilsynet. Flere mener at staten må ta et betydelig ansvar på dette området selv om tjenestene i framtida skal organiseres uavhengig av tilsynet. Dette gjelder så vel ansvar for referanseanalyser og vitenskapelig basert forvaltningsstøtte som mer rutinepregede analyser. Særlig er Veterinærinstituttet og Havforskningsinstituttet opptatt av at offentlige laboratorier som skal yte forvaltningsstøtte, opprettholdes på minst samme nivå som i dag.

Virksomhet i KNT som overføres til staten ved opprettelsen av Mattilsynet

Følgende oppgaver overføres fra kommunene til staten ved opprettelsen av Mattilsynet:

- næringsmiddeltilsyn som i dag er et kommunalt ansvar, herunder tilsyn med drikkevann
- næringsmiddeltilsyn og kjøttkontroll som i dag er et statlig ansvar, men som utføres av KNT etter delebert fullmakt fra SNT.

Disse oppgavene anslås å utgjøre om lag 600 årsverk, inkl. andelen administrative årsverk knyttet til oppgavene. Dette tilsvarer 63 pst. av den samlede virksomheten i KNT. Oppgavene som tilføres Mattilsynet fra kommunene vil utgjøre om lag halvparten av den samlede virksomheten i Mattilsynet. Laboratorietjenestene forutsettes organisert uavhengig av det nye mattilsynet. Denne virksomheten utgjør ca. 250-300 årsverk og vil ikke bli omfattet av statliggjøringen. Det totale antall årsverk som overføres til staten ved opprettelsen av Mattilsynet skal i utgangspunktet være sammenfallende med årsverkantallet som samlet utføres innen disse arbeidsoppgavene og tilhørende administrative støttefunksjoner i kommunene på overføringstidspunktet. Det er lagt til grunn at staten overtar oppgaver, personell og ressurser fra KNT 1. januar 2004. Det forutsettes at nødvendige lovhjemler er på plass samtidig.

Oppgaver i KNT som ikke blir overført til staten ved opprettelsen av Mattilsynet

Kommunenes Sentralforbund og flere andre høringsinstanser i kommunesektoren mener laboratorietjenestene er en integrert del av næringsmiddeltilsynet i kommunene og derfor bør overføres til staten ved etableringen av Mattilsynet. Flere høringsinstanser i kommunesektoren er også av den oppfatning at kommunene bør ha fortrinnsrett til formuesgjenstandene som benyttes av KNT, og at staten må dekke kommunenes transaksjonsutgifter i forbindelse med reformen.

1.7 Ny struktur og omstillingsbehov i Fiskeridirektoratet

Overføringen av Fiskeridirektoratets tilsyn med sjømat til Mattilsynet vil få konsekvenser for måten Fiskeridirektoratet bør organiseres på for å sikre en optimal ressursutnyttelse tilpasset etatens framtidige oppgaver. I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2002-2003) redegjør Regjeringen for den vedtatte omorganiseringen av Fiskeridirektoratet sentralt og regionalt, herunder nødvendige omstillingsbehov i forbindelse med omorganiseringen av regionkontorstrukturen. Kostnadene knyttet til overføring av oppgaver til Mattilsynet, skal dekkes av fremtidig effektiviseringsgevinst ved etablering av Mattilsynet. Fiskeridirektoratets samlede tilsynsinnsats relatert til sjømat utgjør i størrelsesorden 70-75 årsverk. Om lag 20 årsverk anvendes ved Fiskeridirektoratets hovedkontor i Bergen til arbeid med nasjonale og internasjonale oppgaver knyttet til mattrygghet og matkvalitet. De øvrige årsverk utføres av ansatte i Fiskeridirektoratets regioner.

Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt skal fra 1. januar 2003 skilles ut fra direktoratet og etableres

som egen institusjon. Dette vil, sammen med overføring av kvalitetskontroll av sjømat til et felles mattilsyn, innebære en stor endring i Fiskeridirektoratets portefølje. For å sikre optimal ressursutnyttelse og god tilpasning til samarbeidet med det nye mattilsynet er det nødvendig å foreta en omorganisering av direktoratet sentralt og regionalt. Målet er en mer effektiv og brukervennlig etat. Direktoratet sentralt skal deles inn i tre fagavdelinger, to støtteavdelinger og en stabsfunksjon.

Den nye avdelingsstrukturen skal etableres tidlig i 2003.

Regjeringen ga 4. juli 2002 sin tilslutning til at Fiskeridirektoratets regioner skulle reduseres fra ni til fem. Dette ble fastsatt ved kgl.res. 16. august 2002. Regioninndelingen samsvarer med Mattilsynets kystregioner, med unntak av en region som dekker kysten Rogaland - svenskegrensen. Fiskeridirektoratets framtidige regionkontor vil være:

Fylke(r)	Sted
Troms og Finnmark	Tromsø
Nordland	Bodø
Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal	Ålesund
Sogn og Fjordane og Hordaland	Måløy
Rogaland, Agderfylkene, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Oslo og Østfold	Egersund

Overgangen fra ni til fem regioner skal sluttføres senest fra 1. januar 2004, dvs. samtidig med at Mattilsynets åtte regionkontorer etableres.

Fiskeridirektoratets lokale fiskerikontor er vedtatt redusert fra 50 til 19 kontorer. Når sjømattilsyn nå blir en del av det felles mattilsynet, vil deler av denne strukturen måtte vurderes på nytt fordi Fiskeridirektoratet mister en av sine tre tilsynsoppgaver.

Fiskeridepartementet mener ovennevnte omorganiseringer og tiltak vil resultere i en mer målrettet etat med fokus på det som fremover vil være Fiskeridirektoratets oppgaver. Færre regionkontor og lokale fiskerikontor vil være mer kostnadseffektivt, blant annet ved at administrative oppgaver samles. Samtidig innebærer omorganiseringen at næringen gjennomgående får større enheter å forholde seg til. Dette bør gi et bedre og mer allsidig servicetilbud gjennom tverrfaglig kompetanse, mer stabile og fleksible kontorer med bedre tilgjengelighet. Utviklingen innenfor blant annet IKT reduserer betydningen av geografiske avstander.

1.8 Budsjettmessige konsekvenser i 2003

Det er bevilget 90 mill. kroner på nytt kap. 1115 til arbeidet med å forberede opprettelsen av Mattilsynet og 3,5 mill. kroner på kap. 1030 til omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet, jf. Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003).

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Jon Olav Alstad, Bendiks H. Arnesen og Grethe Fossli, fra Høyre, Silja Ekeland, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjedrem og fra Senterpartiet,

Marit Arnstad, viser til at det er bevilget 90 mill. kroner over kap. 1115 (nytt) for 2003 til etablering av Mattilsynet og 3,5 mill. kroner over kap. 1030 til omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet. Det vises for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003).

Merknader til saksbehandlingen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, har konstatert at Regjeringen har gjennomført en prosess i meget stor hastighet, noe som ifølge flere høringsinstanser har medført at mange ikke føler at saksbehandlingen har vært forsvarlig. Det vises til at det bl.a. er gjennomført høringsmøter med meget kort varsel og uklar status. Diverse høringsinstanser har også stilt spørsmålet om en så viktig sak som det nye Mattilsynet representerer, er tjent med en saksbehandling hvor viktige aktører føler at saken blir fragmentert og at de selv blir overkjørt både når det gjelder tid og synspunkter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at lokalisering av regionkontorene til Mattilsynet og Fiskeridirektoratet ble avgjort av Regjeringen i juli 2002, og at regioninndelingen formelt ble besluttet av Kongen i Statsråd 16. august 2002. Disse medlemmer vil understreke at det er Regjeringens ansvar å foreta beslutninger om lokalisering av departementenes underliggende etater. Disse medlemmer vil derfor varsle at regjeringens partiene på prinsipielt grunnlag vil stemme imot alle forslag om å instruere Regjeringen til å omgjøre lokaliseringsbeslutninger, eller beslutninger om regioninndeling.

Situasjoner kan oppstå der Regjeringen - eller når fullmakt er gitt fra Regjeringen: direktøren for en underliggende etat - finner behov for å slå sammen eller dele regioner eller distrikter, flytte på regionsgrenser eller flytte på kontorer. Disse medlemmer mener det bør være fleksibilitet for den utøvende makt til å fatte slike beslutninger.

Disse medlemmer mener beslutningsprosene når det gjelder organisering av underliggende etater står i fare for å bli unødige tunge og langsomme dersom Stortinget skulle etablere en praksis i å intervensere i denne typen saker, og at det i så fall er stor fare for at eksisterende strukturer blir sementert.

Organisering av matforvaltningen

Komiteen har merket seg at hovedformålet for det nye Mattilsynet vil være å sikre fortsatt god mattrygghet for norske forbrukere. Intensjonen med den nye organiseringen er å skape en framtidrettet og effektiv forvaltning som er i stand til å møte de nye utfordringene på matområdet, og komiteen har merket seg at den viktigste tilnærmingen er å legge økt vekt på helkjedeperspektivet og etablere en helhetlig forvaltning fra jord/fjord til bord. Matforvaltningen bør bidra til å fremme redelig frambud og kvalitet på matvarer og samtidig bidra til økt verdiskapning og bedret konkurransevne for norsk mat.

Komiteen har merket seg som positivt at reformen også skal bidra til å skape et bedre og mer kostnadseffektivt mattilsyn. Reformen er således et viktig bidrag til det omfattende arbeidet som pågår med å modernisere, forenkle og effektivisere offentlig sektor. Det vises til at Regjeringen legger til grunn at reformen samlet sett skal gi en effektiviseringsgevinst på minimum 10 pst. og at siktemålet er at hovedtyngden av potensialet bør kunne tas ut i løpet av 2006.

Komiteen slutter seg til at virksomheten i Mattilsynet skal skje med utgangspunkt i følgende sentrale mål:

- Å sikre at mat og drikke som produseres og/eller omsettes er helsemessig trygg for forbrukerne.
- Å sikre at frambudet av mat skjer på en redelig måte.
- Å sikre at kvaliteten på de matvarer som frambyes er i samsvar med nasjonalt og internasjonalt fastsatte standarder.
- Å sikre at Norge har god dyrehelse, plantehelse og dyrevelferd.
- En mer kostnadseffektiv forvaltning enn hva tilfellet er i dag.

Komiteen vil understreke betydningen av at Mattilsynet blir et uavhengig tilsynsorgan med høy troverdighet, og at det ikke må herske tvil om at ved eventuelle kryssende interesser skal hensynet til matvaretrygghet gå foran ulike næringsinteresser. Komiteen viser til at formålet med å opprette en vitenskapskomité er å sikre uavhengige vitenskapelige vurderinger for Mattilsynet. Risikoanalysen forutsetter et nært samarbeid mellom de som skal vurdere og de som skal håndtere risiko. Komiteen slutter seg til at Helsedepartementet skal oppnevne vitenskapskomiteens leder og medlemmer og har merket seg at plassering av vitenskapskomiteens sekretariat vil bli avgjort på et senere tidspunkt.

Komiteen har merket seg at Regjeringen i kgl.res. av 16. august 2002 har lagt til grunn at Fiskerideparte-

mentet, Helsedepartementet og Landbruksdepartementet skal ha delt ansvar når det gjelder faglig instruksjonsmyndighet overfor Mattilsynet. Komiteen har videre merket seg at det administrative ansvaret for tilsynet, herunder etatstyring og koordinering av budsjettarbeidet, legges til Landbruksdepartementet. Komiteen deler Regjeringens oppfatning av at det konstitusjonelle ansvaret skal deles mellom departementene etter et vertikalt prinsipp der grensesnittene går langs de ulike ledd i matkjeden og ikke etter hvilke hensyn som skal ivaretas, og avventer en nærmere konkretisering og behandling av dette i forbindelse med den varslede matlovproposisjonen.

Komiteen har merket seg at Regjeringen har fastsatt regioninndeling for Mattilsynet, lokalisering av 8 regionkontor og at et smalt hovedkontor for tilsynet skal plasseres i tilknytning til veterinærvitenskapelige institusjoner og helsefaglige miljøer i Oslo.

Komiteen har merket seg at Regjeringen, i samsvar med de synspunkter som er kommet fram i høringen, har vurdert en rendyrking av tilsyns- og kontrolloppgavene for Mattilsynet og det omorganiserte Fiskeridirektoratet som den beste løsningen for grenseflaten mellom de to organene. Samtidig synes det fornuftig, for å sikre en mest mulig effektiv utnyttelse av statlig personell, at Mattilsynet, i en overgangsperiode, bør kunne kjøpe tilsynstjenester fra Fiskeridirektoratet og at det gis opplæring fra Fiskeridirektoratet inntil Mattilsynet får bygget opp nødvendig kompetanse på sjømatområdet. Komiteen slutter seg til dette.

Komiteen viser til at mange kommuner har valgt å bygge opp kompetanse innen miljørettet helsevern i tilknytning til de kommunale og interkommunale næringsmiddeltilsynene, noe som gjør forholdene usikre for disse kommunene når Mattilsynet statliggjøres. Komiteen har merket seg at Regjeringens vurderinger av de problemstillingene dette reiser, vil inngå i stortingsmeldingen om folkehelsearbeidet som forventes til Stortinget i nærmeste fremtid.

Komiteen har merket seg at Regjeringen mener en bør opprettholde en godkjenningsordning for drikkevann, at godkjenningsordningen skal gjøres statlig og at Mattilsynet skal stå for godkjenningen. Dette er først og fremst begrunnet med at vann er vårt viktigste næringsmiddel, og at det derfor er viktig at vann godkjennes av samme organ som forestår den øvrige godkjenningen av matvarer.

Komiteen har merket seg at det ut fra grenseflaten mellom Mattilsynet og miljøvernforvaltningen vil være nødvendig å etablere arenaer og rutiner som legger til rette for godt samarbeid.

Komiteen viser til at hovedelementene i det økonomiske oppgjøret mellom staten og kommunene vil være overføring av personell og eiendeler som kan henføres til oppgavene som blir overført fra kommunene til staten, samt utgifter til drift. Omorganiseringen og det økonomiske oppgjøret må gjennomføres slik at både den enkelte kommune og staten settes i stand til å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte også etter at omorganiseringen har funnet sted. Komiteen har merket seg at reglene for virksomhetsoverdragelse

etter arbeidsmiljølovens § 73 for overføring av personell vil bli anvendt.

Komiteen har videre merket seg at det legges opp til at staten skal ha rett og plikt til å overta de formuesposisjoner som er anskaffet for å løse de oppgaver som staten skal overta, og de tilhørende forpliktelsene, og at det skal gjøres konkrete vurderinger når det gjelder bygninger og lokaler, slik at disse bare tas over i de tilfeller hvor dette anses hensiktsmessig for den enkelte kommune og staten. Komiteen har merket seg at det ikke legges opp til at det skal gis vederlag for de formuesposisjoner som overføres og at det legges til grunn at en statlig overtakelse av eiendomsposisjoner skal hjemles i lov. Komiteen viser til at det legges opp til at det gjennomføres forhandlinger med berørte kommuner om hvilket personell og hvilke formuesgjenstander som skal overføres med basis i prinsippene i kapittel 7 i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 8 (2002-2003).

Komiteen viser til at kommunene vil få redusert sine utgifter som følge av at staten overtar oppgaver fra kommunene og legger derfor til grunn at det gjennomføres et trekk i kommunenes rammetilskudd innenfor inntektssystemet og at det samlede uttrekket beregnes med basis i kommunenes faktiske utgifter til næringsmiddeltilsyn.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil vurdere omstillingsbehov knyttet til ny organisering av laboratoriene i Revidert nasjonalbudsjett for 2003.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil fremme en egen lovproposisjon om ny matlov og at det ses på som viktig at den nye matloven er på plass når det nye Mattilsynet trer i funksjon 1. januar 2004. Komiteen har merket seg som positivt at det legges stor vekt på at de ulike elementene i reformen ses i sammenheng og gjennomføres parallelt slik at det sikres en mest mulig helhetlig og enhetlig gjennomføring av reformen. Komiteen slutter seg til målet om at en skal legge opp arbeidet slik at en ny matlov skal kunne tre i kraft samtidig med at Mattilsynet og den nye vitenskapskomiteen opprettes 1. januar 2004.

Regjeringen mener videre at inndelingen av de lokale enhetene og den påfølgende lokalisering av lokalkontorene er en oppgave som bør løses innenfor det nye tilsynet, og komiteen slutter seg til dette synet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader i Innst. S. nr. 255 (2001-2002), hvor disse medlemmer fremmet følgende forslag:

"Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med en egen sak om organiseringen av Mattilsynet, hvor oppgaver og dimensjoner av det sentrale leddet og de regionale leddene er grundig gjennomgått, med forslag om tilbud om overtakelse av de kommunalt eide laboratoriene og hvor et felles mattilsyn for landbasert- og sjøbasert mat også er utredet og vurdert."

Disse medlemmer peker på at årsaken til at Arbeiderpartiet fremmet dette forslaget, var at det i Revidert nasjonalbudsjett ble lagt opp til to mattilsyn, et for landbasert og et for sjøbasert mat. Etter høringer

i forbindelse med behandlingen, viste det seg at det var en massiv kritikk av dette, og at mange høringsinstanser gikk for et mattilsyn. Arbeiderpartiet sa i den forbindelse følgende i merknadene:

"Disse medlemmer mener at også dette alternativet bør utredes slik at de ulike hensyn som må avveies i denne sammenheng blir grundig og bredt belyst, og at Stortinget således får et bredere grunnlag å vurdere dette spørsmålet på."

Disse medlemmer kan i dag konstatere at denne utredningen ikke ble foretatt, da flertallet som besto av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre allerede da besluttet at det skulle etableres ett mattilsyn.

Samordning av matavgifter

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at finansieringen av tiltak for mattrygghet i stor grad skjer gjennom avgifter som er pålagt de ulike næringene. Disse medlemmer vil understreke at en ny organisering av matforvaltningen tilsier en kostnadsbesparelse som samlet sett bør gi seg utslag i redusert avgiftsbelastning for næringene. Disse medlemmer anser det som et viktig mål sett i forhold til ønsket om å redusere kostnadene i varekjeden. Disse medlemmer vil uansett påpeke behovet for å samordne de ulike avgifter og gebyrer som utgjør en stor andel av finansieringen av dagens tilsynsordninger.

Dyrehelse og dyrevern

Komiteen viser til at det nye Mattilsynet også skal ha ansvaret for dyrevern og dyrehelse, og at Dyrehelse-tilsynet blir en del av det nye Mattilsynet.

Komiteen har merket seg at enkelte av høringsinstansene er bekymret for at dyrevelferdssiden av Mattilsynets virksomhet kan komme i skyggen av arbeidet med matvaretrygghet. Komiteen forutsetter at arbeidet med dyrevelferd vil bli tillagt tilstrekkelig vekt i det nye tilsynet.

Komiteen forutsetter videre at en skal beholde en separat dyrevernlov, også etter at den nye matloven blir behandlet i 2003.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er ledelsen i det nye tilsynet som må avgjøre seksjons- og avdelingsstrukturen i egen organisasjon.

Laboratorietjenesten

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen vil legge frem sitt syn på organiseringen av laboratorietjenesten i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2003. Flertallet er bekymret for at en så viktig sak ikke blir fremmet som egen sak til Stortinget, og at den da ikke vil få den tilstrekkelige behandling den for-

tjener. Flertallet viser til at det nye Mattilsynet som sak fra regjeringen Bondevik, ved hver behandling i Stortinget er blitt behandlet enten i revidert nasjonalbudsjett eller som tilleggs sak til budsjettet. Dette har medført at Stortinget har fått liten tid til behandling av saken.

Flertallet viser til at uansett valg av modell, vil en omorganisering av laboratorievirksomheten medvirke til at en statlig reform påvirker ansatte i denne virksomheten. Flertallet mener på denne bakgrunn at også ansatte i laboratoriene bør komme inn under reglene for virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljølovens § 73 for overføring av personell, slik at staten tar noe av ansvaret for omstilling knyttet til personell på laboratoriene. Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at ansatte i laboratorier som blir berørt av etablering av det nye Mattilsynet, kommer inn under reglene for virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljølovens § 73."

Flertallet viser til at høringsinstansene nær sagt unisont har framhevet den betydning samlokalisering og integrering av laboratorievirksomheten har for beredskapen når det gjelder kontroll av dyrehelse og matvarer. Flertallet har merket seg at det er satt i gang et arbeid for å utrede statens ansvar på dette området samtidig som konsekvensene av en fristilling skal utredes. Flertallet er overrasket over at man ikke samtidig benytter anledningen til å utrede muligheten av en modell hvor analyselaboratorier integreres i det nye Mattilsynet og vil fremme forslag om dette.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utrede muligheten for at den eksisterende laboratorievirksomheten integreres i det nye Mattilsynet."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til Innst. S. nr. 255 (2001-2002) hvor et flertall la til grunn at laboratorietjenestene skal organiseres uavhengig av tilsynet. Disse medlemmer har bl.a. merket seg Regjeringens syn om at det bør være statens ansvar å bidra til at det sikres like konkurransevilkår for aktørene i laboratoriemarkedet. Disse medlemmer slutter seg til disse vurderingene. Disse medlemmer har videre merket seg at det videre arbeidet med den framtidige organiseringen av laboratorietjenestene vil ta utgangspunkt i en utredning og at saken vil bli lagt fram for Stortinget våren 2003.

Sentralledet

Komiteen vil peke på at sentralledets oppgaver vil være strategisk ledelse av etaten, samordning av risikohåndtering, samordning av regelverksutvikling, samordning av tilsynsarbeidet på nasjonalt plan og samordning av det internasjonale arbeidet hvor det er behov for sterkere innsats for å påvirke regelverksut-

viklingen og for å redusere hindringer i eksporten. Disse oppgavene stiller store krav både til kompetanse og kapasitet i sentralledet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i at sentralledet bør være relativt slankt, men vil ikke tallfeste sentralledets størrelse. Det synes imidlertid klart at den angitte størrelsesorden på 100-120 årsverk må justeres opp for å sikre de funksjonelle kravene til ledelsen. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at forvaltningsansvaret for sjømat og drikkevann er tillagt det nye Mattilsynet etter at departementet gjorde sine vurderinger.

Disse medlemmer viser til at Norge nå får ett mattilsyn organisert på tre forvaltningsnivåer med sentralledet plassert i Oslo og at laboratoriefunksjonene ikke er inkludert som en del av tilsynet.

Disse medlemmer vil vektlegge at sentralledet må bli en sterk, kompetent og slagkraftig enhet. En sterk og kompetent sentralenhet er meget viktig for å sikre et enhetlig tilsyn med likebehandling av tilsynsobjektene og forbrukernes krav til trygg mat og redelig omsetning.

Regionaleddet

Komiteen viser til at regionalledets hovedoppgaver er å koordinere tilsynsvirksomheten og ha ansvaret for resultater og ressursallokeringen til lokalenhetene i regionen. Det skal gi lokaleddet faglig, forvaltningsmessig og administrativ støtte. Komiteen har merket seg at Regjeringen foreslår at regionkontorene under ledelse av sentralledet, også kan få ansvaret for betydelige operasjonelle deler av nasjonale oppgaver. Komiteen viser til St.prp. nr. 1 (2002-2003) der det er angitt at det er "eit overordna prinsipp at regionkontora i tillegg til koordinering av verksemda lokalt òg skal utføre oppgåver av nasjonal karakter".

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i den tenkte arbeidsfordelingen mellom sentralledet og regionalledet, og ser positivt på at nasjonale oppgaver skal flyttes ut til regionalledet der det er naturlig. Flertallet mener dette er en fornuftig forvaltning av ressursene og vil bl.a. føre til at gode fagmiljøer kan samarbeide.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil peke på at delegering av oppgaver slik disse er beskrevet i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 8 (2002-2003) må skje som følge av interne prioriteringer i Mattilsynet og under ledelse av sentralledet. Disse medlemmer mener at delegering av nasjonale oppgaver til regionkontorene ikke kan være et mål i seg selv, men må baseres på hensiktsmessighet ut ifra disponibel kompetanse og kapasitet i det enkelte regionkontor. Disse medlemmer vil hevde at en forutsetning for slik delegering til regionkontorene er dessuten at dette ikke går på bekostning av regionkontorets regionale oppgaver.

Lokalisering av regionkontorene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, registrerer at Regjeringen gjennom lokaliseringvalgene for regionkontorene viser vilje til å plassere statlige tilsynsorgan utenfor regionhovedstedene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti er tilfredse med at regionkontorene er søkt lokalisert utenom regionhovedstedene. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at det er en stor utfordring å ta vare på kompetansen ved så omfattende organisatoriske og lokaliseringmessige endringer som det her er tale om. Ikke minst gjelder dette det betydelige veterinærfaglige miljøet i Harstad.

Disse medlemmer har merket seg departementets premisser for og syn på prosessen rundt lokalisering av lokalkontorene. Disse medlemmer mener at det innenfor en slik ramme er naturlig å legge til grunn at et lokalkontor i Harstad vil være et viktig bidrag til å ta vare på fagkompetansen. Disse medlemmer vil videre peke på at det i Harstad er et godt og velfungerende landsdelslaboratorium, og disse medlemmer forutsetter at departementet i det videre arbeidet med organiseringen av laboratorietjenesten bidrar til å ta vare på og utvikle miljøet i Harstad.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at i spørsmålet om lokalisering av regionkontorene for Mattilsynet og Fiskeridirektoratet, samt for tallet på antall regioner i Fiskeridirektoratet, vil noen av medlemmene i komiteen vurdere å fravike det konstitusjonelle prinsippet om at Regjeringen har ansvaret for å foreta lokalisering av de ytre etater.

Disse medlemmer vil vise til at de framlagte proposisjoner er basert på prinsippet om at det er Regjeringen, og ikke Stortinget, som avgjør regioninndeling og lokalisering av de ytre etater og at Regjeringen derfor ikke har presentert eller drøftet argumentene for regioninndelingen eller lokaliseringsbeslutningene i proposisjonene. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn påpeke at eventuelle beslutninger om instruksjon av Regjeringen i disse sakene vil basere seg på et usikkert og tilfeldig beslutningsgrunnlag.

Disse medlemmer er tilfredse med at regionkontoret for Troms og Finnmark er lokalisert til Kautokeino og for at nyorganiseringen av Mattilsynet og Fiskeridirektoratet vil føre til en klar økning i tallet på statlige arbeidsplasser i Finnmark. Disse medlemmer vil også påpeke betydningen av at et statlig tilsyn med regionale og nasjonale oppgaver blir plassert i en utpreget samisk kommune som Kautokeino. Disse medlemmer mener det er viktig at ikke bare statsinstitusjoner med samisk-relaterte oppgaver blir plassert i samiske områder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener i utgangspunktet at det er Regjeringens ansvar å foreta lokalisering av de ytre etater, og ville

normalt ikke blandet seg bort i Regjeringens beslutning.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens plassering av regionkontorer og de synspunkter som har framkommet i den forbindelse.

Disse medlemmer støtter ikke en lokalisering i Kautokeino. Bakgrunnene for dette er at det i dag er et meget godt fungerende miljø i Harstad, som allerede i dag har samlokalisert flere av de tjenester som vil bli omfattet av det nye Mattilsynet. Harstad er en by som i de senere årene har mistet mange statlige arbeidsplasser, og disse medlemmer ønsker ikke å fjerne flere arbeidsplasser fra området, samt å ødelegge et godt faglig miljø.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Regionkontoret for Troms og Finnmark plasseres i Harstad."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg hensynet til å rekruttere og beholde nøkkelkompetanse, og ønsket om å styrke eksisterende fag- og forvaltningskompetanse i regionene som sentrale for Regjeringen når det gjelder lokaliseringvalg av regionkontorene. Disse medlemmer mener forutsetningen er tilfredsstillende ivarett når det gjelder plasseringen av regionkontoret for Sogn- og Fjordane og Hordaland i Bergen, for Rogaland og Agderfylkene i Sandnes, for Hedmark og Oppland i Ringsaker og for Oslo, Akershus og Østfold på Ås, samt for Nordland i Sortland.

Disse medlemmer vil imidlertid hevde at Regjeringens plassering av regionkontoret for Troms og Finnmark i Kautokeino, for Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal i Steinkjer og for Telemark, Vestfold og Buskerud i Bø i Telemark synes å være preget av andre hensyn enn å sikre slagkraftige og kostnadseffektive tilsyn. Disse medlemmer viser til at dette dreier seg om steder som kommunikasjonsmessig ikke har lett tilgjengelighet og som ikke har et etablert miljø i dag. Etableringen av helt nye regionkontorer vil dessuten bli unødvendig kostbart.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om lokaliseringen av Mattilsynets regionale ledd slik at:

1. Regionkontoret for Troms og Finnmark plasseres i Harstad.
2. Regionkontoret for Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal plasseres i Trondheim.
3. Regionkontoret for Telemark, Vestfold og Buskerud plasseres i Drammen."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti ønsket opprinnelig en deling av det nordligste kontoret mellom Harstad og Kautokeino. Disse medlemmer registrerer at det ikke er flertall for dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er i hovedsak enig i den tenkte arbeidsfordelingen mellom sentralledd og regionalledd og ser positivt på at nasjonale oppgaver kan flyttes ut til regionkontorene. Dette medlem har merket seg Regjeringens forslag til plassering av regionkontor og de synspunkter som har framkommet i den forbindelse. Dette medlem ser det som tjenlig og fornuftig dersom man for Troms og Finnmark deler regionfunksjonen mellom det eksisterende miljøet i Harstad og etablering av et nytt miljø i Kautokeino slik regjeringen har foreslått. Gjennom å opprette to likeverdige regionkontor med en fornuftig arbeidsdeling, samt utflytting av nasjonale oppgaver, bør det være mulig å ivareta både de hensyn Regjeringen legger til grunn for plassering av regionkontor i landsdelen samtidig som man kan utnytte det beste av den eksisterende kompetanse i Harstad.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om lokalisering av Mattilsynets regionale ledd slik at:

1. Regionkontor for Finnmark plasseres i Kautokeino.
2. Regionkontor for Troms plasseres i Harstad."

Lokalleddet

Komiteen vil understreke betydningen av å få et slagkraftig mattilsyn som på best mulig måte kan ivareta kontroll og beredskap i forhold til både dyrehelse, plantehelse og matprodukter langs hele verdikjeden. Komiteen vil peke på at det er i primærproduksjonen at vilkårene for matkvalitet skapes og mener det blir avgjørende viktig at dyrehelseaspektet får den nødvendige oppmerksomhet i den nye organisasjonen. Det kan bare skje ved nærhet til både husdyrproduksjon, sjømatproduksjon og næringsmiddelproduksjon. Komiteen vil på dette grunnlag understreke betydningen av å ha et lokalledd med tilstrekkelig antall enheter. Uten en tilstrekkelig lokal organisering vil beredskapshensynet svekkes.

Komiteen viser til at lokalleddet skal være grunnpilaren i tilsynsarbeidet og utføre alt utøvende tilsyn. Dette gjør at det nye Mattilsynet vil være et forvaltningsorgan med solid forankring i distriktene. Komiteen har merket seg at det vil være Mattilsynet selv som foreslår arronderingen av lokalleddet og plasseringen av lokalkontorene. Komiteen sier seg enig i dette.

Komiteen viser til at Regjeringen har lagt frem mange fornuftige faglige begrunnelser for lokalisering av lokalkontorene, og støtter disse. Komiteen mener at det i tillegg bør legges vekt på at det allerede i dag er etablert gode faglige interkommunale miljøer rundt om i landet hvor flere av fagmiljøene allerede er samlokalisert. Komiteen vil derfor også be det nye Mattilsynet legge vekt på å videreføre etableringer som er gjort i nærheten av de store næringsmiddelprodusentene.

Komiteen forstår begrunnelsene for at lokalkontorene bør etableres seg sammen i nye lokaler, allikevel vil komiteen peke på at dersom eksisterende lokaler er

store nok, bør en foreta en økonomisk vurdering av hva som er lønnsomt, slik at etableringen av det nye Mattilsynet vil ha de økonomiske innsparinger som er signalisert av Regjeringen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil likevel peke på at det må legges vekt på å få en hensiktsmessig tilsynsstruktur ut fra forbrukernes og næringsutøvernes behov for nærhet og kompetanse og også i forhold til at sjømatproduksjonen nå blir omfattet av Mattilsynets forvaltningsansvar.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser i tillegg til at antall lokale kontor ikke er vurdert utvidet som følge av at sjømatproduksjonen inkluderes i Mattilsynet. Dette flertallet viser til at det er Mattilsynet selv som skal avgjøre antall lokale enheter, men vil peke på at antallet bør ligge over de 50-65 enheter som er foreslått fra Regjeringens side. Dette flertallet er opptatt av at det ved beslutning om både antall lokale enheter og lokalisering av disse legges avgjørende vekt på nærhet til primærproduksjon og foredling. Dette flertallet anser det som hensiktsmessig at intervallet for lokale enheter bør være på mellom 70 til 90 kontorer. Gjennom et slikt antall vil man på best mulig måte kunne sikre hensynet til den nære kontakten med husdyr- og sjømatproduksjon, samt ønsket om best mulig beredskap.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"For å sikre beredskapshensyn på en best mulig måte ber Stortinget Regjeringen om å sørge for at antall lokale kontor i det nye Mattilsynet blir liggende i et intervall på mellom 70-90 enheter."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det er Mattilsynet selv som skal avgjøre antall lokale enheter, grensene for disse og lokalisering av lokalkontorene. Disse medlemmer forutsetter at ledelsen i det nye Mattilsynet vil fatte de beslutninger som er hensiktsmessige for på best mulig måte å nå tilsynets mål for kontrollen av husdyrproduksjon, sjømatproduksjon og næringsmiddelproduksjon og -omsetning.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ser for seg at antallet lokale enheter vil bli i størrelsesorden 50-65, og at disse bør ha en minimumsbemanning på 10-12 personer for å være i stand til å løse sine oppgaver. Disse medlemmer har også merket seg de kriteriene departementet mener Mattilsynet bør legge til grunn for sin lokale struktur og slutter seg til disse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ber om at det nye Mattilsynet, dersom det er formålstjenlig, vurderer muligheten av å legge et lokalkontor til Kautokeino.

Opprettelsen av uavhengig vitenskapskomité

Komiteen vil vise til at Regjeringen har påpekt viktigheten av risikoanalyse som sentralt verktøy i Mattilsynets forvaltning og ikke minst den klare ansvarsdeling mellom Mattilsynets risikohåndtering og Vitenskapskomiteens risikovurdering slik dette er beskrevet i avsnitt 4.3.5. i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 8 (2002-2003). Komiteen vil understreke at Regjeringens beskrivelse av bruk av risikoanalyse og rollefordelingen i denne sammenheng må legges til grunn.

Ny struktur og omstillingsbehov i Fiskeridirektoratet

Komiteen har merket seg at målsetningen for Fiskeridirektoratet er å bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring med fokus på økt verdiskaping.

Komiteen har videre merket seg planene for ny organisering av Fiskeridirektoratet etter at tilsynsoppgavene for sjømat blir overført til det nye Mattilsynet. Komiteen forutsetter at Regjeringens mål om en mer effektiv og brukervennlig etat blir fulgt opp.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at omorganisering og ny struktur i Fiskeridirektoratet er en konsekvens av dannelsen av ett mattilsyn. Flertallet minner om den korte tid som har gått mellom budsjettforliket om Mattilsynet i Revidert nasjonalbudsjett for 2002 og vedtaket om en omorganisering av Fiskeridirektoratet i Regjeringen 4. juli 2002. Flertallet er skeptisk til at det på så kort tid er mulig å utarbeide et tilfredsstillende grunnlag for omorganiseringen, med bakgrunn i liten kommunikasjon med berørte parter og uten grundig konsekvensutredning. Flertallet vil i den forbindelse vise til at etableringen av Mattilsynet ikke vil finne sted før 1. januar 2004 og omorganiseringen av det gjenværende Fiskeridirektoratet er en sak som angår eget forvaltningsområde.

Flertallet har merket seg at Fiskeridirektoratet angir at omorganiseringen gjøres "for å motvirke negative virkninger av at en mister samspillet mellom sjømattilsynet og Fiskeridirektoratets øvrige tilsynsoppgaver". Flertallet registrerer at det frem til næringskomiteens behandling av saken ikke er kjent hvilke avveininger som Fiskeridepartementet har gjort i forbindelse med nedleggingen av fire regionkontorer.

Flertallet er uenig i Regjeringens valg av ny struktur til Fiskeridirektoratet. Flertallet mener det

er mulig å motvirke negative virkninger for ressurskontroll og tilsyn med havbruk på en bedre måte. Flertallet vil som eksempel vise til vedtaket om nedleggelsen av regionkontoret i Trondheim hvor det gjennom en årrekke er bygget opp en meget solid kompetanse i havbrukforvaltning.

Flertallet viser til at det i havbrukforvaltningen er et sterkt behov for gode samarbeidsløsninger på det regionale nivå kombinert med behovet for gode kunnskaper om regionale og kommunale særegenheter. Videre er det av stor betydning at omorganiseringen ikke medfører en nedbygging i forhold til det store potensialet for vekst i oppdrettsnæringen blant annet med nye arter. Flertallet vil derfor understreke betydningen av at den nye strukturen og omstillingsbehovet ikke må gi en utvikling der mulighetene for at kompetanse- og kapasitetssvikt kan bli begrensende faktorer for utviklingstempoet i oppdrettsnæringen.

Flertallet mener at både for oppdrettsnæringen, fiskerinæringen og kystkommunene er et løpende og godt samarbeid om kommunens kystsoneplaner av avgjørende betydning for et godt fungerende planverktøy om næringsaktivitet i kystsonen. De etablerte samarbeidsformer, basert på lokal kunnskap og gode faglige kvalifikasjoner kan etter flertallets oppfatning bli forringet både i forhold til den tradisjonelle fiskerinæringen og i forhold til oppdrettsnæringen når antall regioner reduseres fra ni til fem.

Flertallet viser til at Finnmark er landets mest fiskeriavhengige fylke, og at fiskerinæringen også i framtiden vil være av avgjørende betydning for bosetting og sysselsetting i Finnmark. Fiskerinæringen i dette fylket står overfor store utfordringer i årene som kommer, med bl.a. et betydelig behov for omstilling og utvikling. I en slik situasjon er det viktig at fiskeriforvaltningen er til stede, har en nærhet til brukerne, og aktivt medvirker til å fremme nasjonale målsettinger for fiskerinæringen.

På denne bakgrunn er det etter flertallets mening viktig at Finnmark opprettholder en sterk fiskeriadministrasjon.

Flertallet vil på bakgrunn av ovennevnte problemstillinger anbefale at antallet regioner under Fiskeridirektoratet økes fra fem til syv i forhold til vedtaket som ble fattet 4. juli 2002. Dette innebærer at regionkontorene for Fiskeridirektoratet i Trondheim og Vadsø opprettholdes slik at kompetanse og funksjonalitet på regionalnivå videreføres og gir en regioninndeling som følger:

Fylker	Regionkontorer
Finnmark - endring	Vadsø - endring
Troms	Tromsø
Nordland	Bodø
Trøndelagsfylkene - endring	Trondheim - endring
Møre - endring	Ålesund
Sogn og Fjordane og Hordaland	Måløy
Rogaland, Agderfylkene, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Oslo og Østfold	Egersund

Flertallet vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om plassering av Fiskeridirektoratets regionale ledd slik at:

1. Regionkontoret for Fiskeridirektoratet i Trondheim videreføres.
2. Regionkontoret for Fiskeridirektoratet i Vadsø videreføres."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Fiskeridepartementet har beregnet at en struktur med 7 regionkontorer i stedet for 5, vil medføre en ekstrakostnad på om lag 5-8 mill. kroner årlig, når det også er tatt høyde for at en struktur med 5 kontorer vil gi noe høyere kostnader til reising (jf. vedlagte brev av 4. desember 2002).

Disse medlemmer har merket seg at man ved regioninndelingen har fulgt de samme grensene som for Mattilsynet, men med en samlet region fra Rogaland til svenskegrensen.

Disse medlemmer registrerer at nyorganiseringen av Mattilsynet og Fiskeridirektoratet vil føre til en klar økning i tallet på statlige arbeidsplasser i Finnmark.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Regionkontoret for Troms og Finnmark plasseres i Harstad.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om lokaliseringen av Mattilsynets regionale ledd slik at:

1. Regionkontoret for Troms og Finnmark plasseres i Harstad.
2. Regionkontoret for Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal plasseres i Trondheim.

3. Regionkontoret for Telemark, Vestfold og Buskerud plasseres i Drammen.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om lokalisering av Mattilsynets regionale ledd slik at:

1. Regionkontor for Finnmark plasseres i Kautokeino.
2. Regionkontoret for Troms plasseres i Harstad.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen sørge for at ansatte i laboratorier som blir berørt av etablering av det nye Mattilsynet, kommer inn under reglene for virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljølovens § 73.

II

Stortinget ber Regjeringen om å utrede muligheten for at den eksisterende laboratorievirksomheten integreres i det nye Mattilsynet.

III

For å sikre beredskapshensyn på en best mulig måte ber Stortinget Regjeringen om å sørge for at antall lokale kontor i det nye Mattilsynet blir liggende i et intervall på mellom 70-90 enheter.

IV

Stortinget ber Regjeringen omgjøre vedtaket om plassering av Fiskeridirektoratets regionale ledd slik at:

1. Regionkontoret for Fiskeridirektoratet i Trondheim videreføres.
2. Regionkontoret for Fiskeridirektoratet i Vadsø videreføres.

Oslo, i næringskomiteen, den 13. desember 2002

Olav Akselsen
leder

Olaf Gjedrem
ordf. kap. 1115

Ivar Kristiansen
sekretær

Rigmor Andersen Eide
ordf. kap. 1030

Vedlegg**Brev fra Fiskeridepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 25. november 2002****Spørsmål fra næringskomiteen vedrørende St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2002-2003) Om omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet mv.**

Jeg viser til brev fra Næringskomiteen datert 18. november 2002. Departementet har følgende svar på komiteens spørsmål:

1. Proposisjonen gir informasjon om at av 70-75 årsverk som i dag anvendes til sjømattilsyn, så vil bare 25 årsverk overføres til mattilsynet. Dette betyr en forsterkning på nærmere 50 årsverk for den gjenværende del av Fiskeridirektoratet.

Hvordan har Fiskeridepartementet forholdt seg til dette, når man har fattet vedtaket om ny organisering av Fiskeridirektoratet?

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2002-2003) Om omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet mv. redegjør Regjeringen for at Fiskeridirektoratets samlede tilsynsinnsett relatert til sjømat utgjør i størrelsesorden 70-75 årsverk. Videre redegjøres det for at det av disse er om lag 20 årsverk som anvendes ved Fiskeridirektoratets hovedkontor i Bergen, mens de øvrige årsverk utføres av ansatte i Fiskeridirektoratets regioner.

Dette innebærer at virksomhet på i størrelsesorden 70-75 årsverk fra 1. januar 2004 skal inngå som en del av Mattilsynet. Det er imidlertid ennå ikke tatt noen endelig vurdering av hvor mange medarbeidere som skal overføres fra Fiskeridirektoratet til mattilsynet. Det framgår derfor ikke av St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2002-2002) noe om hvor mange årsverk som skal overføres til mattilsynet, Det er som vist til i proposisjonen lagt til grunn at Mattilsynet, i alle fall i en overgangsperiode, bør kunne kjøpe tilsynstjenester fra Fiskeridirektoratet, og at det gis opplæring fra Fiskeridirektoratet inntil Mattilsynet får bygget opp nødvendig kompetanse på sjømatområdet.

2. Fiskeri- og havbruksnæringen har et stort utviklingspotensiale på et område hvor vi i Norge har naturgitte forutsetninger for å lykkes med utvikling av en sterk og bærekraftig kystnæring. Den videre utviklingen av næringen forutsetter et optimalt samarbeid mellom ulike aktører, og optimale rammebetingelser.

Mener Fiskeridepartementet at det er gjennomført tilfredsstillende konsekvensvurderinger som godtgjør at omorganiseringen vil bidra positivt til å sikre en optimal nasjonal utvikling av næringen og i særdeleshet oppdrettsnæringen?

Det er lagt vekt på at Fiskeridirektoratet, etter overføringen av direktoratets tilsyn med sjømat til Mattilsynet, må ha en organisering både sentralt, regionalt og lokalt som er tilpasset de oppgaver og fremtidige utfordringer som direktoratet vil stå overfor i forhold til den ventede veksten i fiskeri- og havbruksnæringen.

Fiskeridepartementet er opptatt av å sikre at Fiskeridirektoratets oppgaver blir utført på en så god og effektiv måte som mulig, hvor brukernes behov står i fokus. Hovedfokuset vil derfor være å benytte minst mulig av begrensede ressurser til administrative og ledelsesmessige oppgaver, og mest mulig ressurser til de faglige kjerneoppgavene.

Den vedtatte omorganiseringen og omstillingen i alle ledd i Fiskeridirektoratet er foretatt etter en samlet avveining mellom bl.a. behovet for:

- større regioner og dermed regionkontor for å bygge opp tverrfaglige og stabile kompetansesentre for å håndtere et mer komplekst og omfangsrikt regelverk som er mindre sårbare i forhold til turnover mv. Regionkontorene vil bli støttet og supplert av de gjenværende lokale fiskerikontorene.
- nærhet til og tilgjengelighet for brukerne, hvor det tas hensyn til at forbedret infrastruktur og kommunikasjoner og utviklingen innenfor moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi har redusert avstandsurempene.
- mest mulig ressurser skal gå til tjenesteproduksjon, gjennom å redusere den administrative og ledelsesmessige ressursbruken.

Innføringen av serviceerklæringer, med klare krav og forventninger til de tjenestene Fiskeridirektoratet skal utføre, er også et viktig ledd i denne omstillingen. I tillegg er det lagt vekt på aktiv bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi for å effektivisere og forenkle både interne systemer og prosesser, og samhandlingen med næringen.

Fiskeridepartementet mener på denne bakgrunn at den vedtatte omorganiseringen vil bidra positivt for å videreutvikle Fiskeridirektoratet med ytre etat som en viktig tilrettelegger for å sikre en optimal utvikling av fiskeri og havbruksnæringen, og i særdeleshet oppdrettsnæringen.

3. Hvilke tiltak er valgt for å forebygge ulemper for havbruksnæringen knyttet til en reduksjon av regionkontorene fra ni til fem?

Reduksjonen fra ni til fem regionkontor er som nevnt en del av en samlet omorganisering og fornyelse av Fiskeridirektoratet, både sentralt, regionalt og lokalt.

Når antallet regionkontorer reduseres fra ni til fem, legges det stor vekt på å finne gode løsninger som sikrer at den nøkkelkompetansen som finnes i de regionkontorene som nedlegges ikke forsvinner.

Utover dette er det ikke iverksatt noen særlige tiltak knyttet til reduksjonen i antall regionkontor, da Fiskeridepartementet mener bl.a. bruk av moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi og vektlegging av arbeidet med å finne gode løsninger for å ivareta nøkkelkompetansen i de nedlagte regionkontorene gjør at det ikke er særlige ulemper knyttet til reduksjonen i antall regionkontor.